

Centerstudenters
Idemanifest

*Fastslaget av Centerstudenters förbundsstämma
20-22 april 2018 i Uppsala.*

CENTERSTUDENTER

Förslag till nytt Idémanifest

Förbundsstyrelsen föreslår förbundsstämman:

Att Anta förslaget till nytt idémanifest

FRIA TANKARS HEM

Centerstudenter är ett liberalt studentförbund där idédebatten står i centrum.

Vi slår vakt om den enskilda människan och hennes frihet att bestämma över sitt eget liv. Friheten är grunden för att människor ska kunna förverkliga sig själva, men politiken står inte sällan i vägen för människors möjlighet att fatta sina egna beslut. När egenmakten begränsas gäller det också det egna ansvaret, och förutsättningarna för människor att växa upp till ansvars-kännande individer. Därför vill vi öka den enskilda människans makt på bekostnad av statens.

I vårt idémanifest stakar vi ut våra principer för ett friare samhälle och en friare värld. Vi tar vår utgångspunkt i tidigare idémanifest och våra värdeord är likvärdiga, men vi är inte rädda för att utveckla eller ifrågasätta tidigare ställningstaganden. Det är därför vi brukar beskriva Centerstudenter som ett *Fria tankars hem*, där idéerna både får växa, ifrågasättas och utvecklas.

Det är genom de goda argumenten vi slår vakt om friheten, varför vi också är öppna för målkonflikter. Samhällen kommer alltid att erbjuda överraskningar och nya utvecklingsmöjligheter. Vi tror inte på utopier eller idealsamhällen, men väl på politiska ideal och idéer som leder till ett friare samhälle.

VÅRA RÖTTER

Centerstudenter har sina rötter i den bonderörelse som var pådrivande för 1800-talets liberalisering och demokratisering av Sverige. Bondeståndet utgjorde tillsammans med andra marknadsliberala krafter basen för avskaffandet av privilegiesamhället och införandet av yttrandefrihet, näringsfrihet och frihandel. Det lade grunden för 100 år av tillväxt som gjorde Sverige till ett av världens bästa länder att leva i.

Bondeståndet spelade också en avgörande roll vid folkskolans införande, vilket också ledde till en demokratisering av akademin, då landsbygdsbefolkningen tog steget in på universiteten som tidigare hade varit förbehållna eliten. Det blev också basen för bonderörelsens akademiska engagemang.

En vårdag 1936 i Uppsala såddes det första fröet till det som skulle bli Centerstudenter, då den första studentföreningen i Svenska Landsbygds Ungdomsförbund (SLU) bildas. Studenterna sökte då ett forum för politisk diskussion och hyste ett stort intresse för internationella frågor.

Centerstudenter har alltid varit en idémotor i Centerrörelsen. När det nationella förbundet, SLU:s studentförbund, bildas 1946, var utgångspunkten att vara ett "forum för allmän princip- och idédebatt". Förbundet var pådrivande i omläggningen från ett intresseparti för landsbygden till ett idéparti för individuell frihet, fri företagsamhet, decentralisering, grundtrygghet och miljöhänsyn. Även om vårt samhälle och därmed svaren skiljer sig kraftigt åt idag från då, är det samma värden som Centerstudenter står för i dag.

Vi ser oss fortfarande som ett *Fria tankars hem* – vilket var namnet på den första studiecirkeln i SLU. Det är ett löfte som förpliktigar. Vi måste hela tiden rannsaka oss själva och söka de bästa argumenten för vår sak.

En annan kontinuitet är engagemanget i internationella frågor: från Nationernas förbund och Vietnamkriget, till Öststaternas frigörelse och det svenska medlemskapet i Europeiska unionen. Vi är fortfarande övertygade om att handel, ett Sverige som är öppet gentemot omvärlden och internationella samarbeten gör världen till en bättre plats.

MÄNNISKAN

Centerstudenters utgångspunkt är människan. Genom tiderna har människor både åberopat och begränsats av auktoriteter, men människan är i grunden en tänkande varelse som kan fatta kloka beslut när hon tillåts vara fri att göra så. Människan ska få utgå från sig själv, sitt eget huvud och sina egna drivkrafter. Varje människa har rätt till sin kropp, integritet och privata sfär.

All ekonomisk, vetenskaplig och kulturell utveckling bygger på enskilda människors skaparkraft och initiativförmåga. Politiken ska därför alltid sträva efter ett samhälle där människor är fria att handla efter eget huvud. Bildning och det fria kunskapssökandet har också ett särskilt värde. Det vidgar människors vyer och kunskap om världen är en förutsättning för att människor ska kunna förverkliga sig själva och leva upp till sin fulla potential.

FRIHETEN

Centerstudenter är en frihetsrörelse. Med vår utgångspunkt i den enskilda människan följer att människor bör ges frihet att fatta sina egna beslut. Varje människa har unik kunskap om sina egna omständigheter och är de som själva måste leva sitt liv. Att människor själva ska vara de som fattar beslut och tar konsekvenserna av sitt handlande är därför självklart. Friheten blir därmed också en förutsättning för att människor ska kunna växa och utvecklas till ansvarsställande medborgare. Det är fria människor som lägger grunden för fred och samarbete liksom utveckling, välstånd och ansvarstagande.

Varje människa bör tillåtas följa sitt eget huvud och söka sin egen lycka, så länge hon inte hindrar andra från att göra detsamma. Ur detta följer hennes rätt att tänka, yttra sig, ingå avtal och organisera sig fritt. Hon har också rätt till frukterna av sitt arbete, och med det följer rätten att bruka sin egendom.

Frihet är frånvaro av tvång. Med det följer att individen inte, mot sin vilja, görs till någon annans verktyg eller blir offer för andras godtyckliga nycker. Det är inte politikens roll att definiera den väg som medborgarna ska vandra genom livet.

Friheten är dock inte fri från värderingar. Den vittnar om en positiv människosyn, och en respekt för varje enskild individ samt en djup övertygelse om att människors drömmar och strävanden summerar till ett bättre samhälle. Vi är övertygade om att fria människor kan åstadkomma mer än människor som begränsas av trångsynthet, förmynderi och pekpinnar.

JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET

Centerstudenters tro på individens frihet innebär i förlängningen att vi tror att alla människor är födda jämlika. Med det följer att Centerstudenter är ett feministiskt förbund. Människor är jämlika i rättigheter och det är begåvning, utbildning, kompetens och ansträngning som ska avgöra en människas möjlighet till avancemang, inte vem man är, vart man kommer ifrån eller vilket kön man har. Som liberala feminister vill vi reducera politikens makt. Feminism handlar inte om att ge mer makt till staten, utan om mer makt till individen oavsett kön. Ett liberalt samhälle möjliggör för människan att avancera sig framåt i livet och ger var och en jämlika möjligheter att lyckas.

Som liberaler sätter vi jämlikhet i möjligheter framför jämlikhet i utfall. Det viktiga är att vi ger människor möjligheten att uppnå sina mål, inte att alla slutar på samma nivå. Barn ska inte behöva ärva sina föräldrars sociala situation, utan få sin egen chans att forma sitt liv, varför social rörlighet är Centerstudenters politiska ideal för jämlikhet.

INDIVIDENS RÄTTIGHETER

För att en människa ska kunna tillgodogöra sig sin frihet fullt ut behöver hon garanteras vissa rättigheter. Rättigheter är lika för alla och av sin natur universella. Det rättighetsbegrepp vi utgår från är det negativa, och med det menar vi att en människans rättigheter inte ska kräva någon aktiv handling från andra, utan bara att de avstår från att inskränka dem. Det betyder inte att vi tar avstånd från garanterad trygghet, som sociala skyddsnät, utbildning och sjukvård, men sociala förmåner ska inte sammanblandas med rättigheter. Det reducerar betydelsen av det senare, varför totalitära stater och repressiva regimer som förtrycker sina medborgare grundläggande rättigheter varit skickliga på att ställa dessa mot positiva rättigheter som arbete och bostad.

Rätten till liv och lem är de mest grundläggande av rättigheter. Ingen får beröva en annan människa livet. Ingen människa får utsättas för våld, hot eller förtryck, om det inte är självförsvar.

Med människans självägandeskap här hon också rätt till frukterna av sitt eget arbete och det hon förvärvat genom frivilliga avtal. Utan en väl definierad äganderätt är det

omöjligt för henne att planera sitt liv och målmedvetet arbeta för att uppnå sina mål. Avsaknaden av äganderätt gör människan till slav under den starkes eller majoritetens vilja.

Äganderätten är till skillnad från livet, inte okränkbar. En stat som skyddar individens rättigheter kräver finansiering och får därför ta in skatt. Samtidigt är en stark äganderätt ett skydd mot en växande statsmakt. Det är därför viktigt att inskränkningar i äganderätten är proportionella och att den som kränks i möjligaste mån kompenseras.

Människan har rätt att tänka, yttra sig och organisera sig fritt. Det är genom att låta människor utmana vedertagna dogmer som utveckling möjliggörs. Ur dessa rättigheter följer också rätten att avstå från att yttra eller organisera sig. Ingen ska kunna tvingas in i organisationer hon inte själv vill vara en del av, eller avtvingas åsikter hon inte vill dela med sig av.

DEN LIBERALA STATEN

Den liberala staten är frihetens sista försvarslinje. Det åligger staten och rättsväsendet att garantera människors friheter och rättigheter. Samtidigt utgör staten ibland ett hot mot dessa fri- och rättigheter. Statens makt grundas på förmågan att genomdriva beslut mot enskilda individers vilja. Det är en nödvändighet för att kunna upprätthålla ett civiliserat samhälle, men ger samtidigt en ständig frestelse för staten att överskrida sina befogenheter.

Staten består liksom resten av samhället av människor som kan göra fel och inte har all information. Att överlåta beslut till staten innebär därmed att överlåta makten över en människas liv till någon annan. Därför är det mycket viktigt att statsmakten begränsas och att den makt staten utövar är proportionerlig och står under ständig kontroll. Här är demokratin och konstitutionella fri- och rättigheter medborgarnas viktigaste verktyg. I största möjliga mån ska beslut fattas av enskilda människor och inte av politiker. En stark, men liten, stat är således av största vikt. Antalet statliga myndigheter, och mängden lagar och regler, måste begränsas, och de som finns måste fungera effektivt och utan överdriven byråkrati.

RÄTTSSTATEN

För att kunna säkerställa att de grundläggande rättigheterna respekteras fordras en rättsstat där människor är lika inför lagen och där den som fått sina rättigheter kränkta har rätt till skadestånd och upprättelse. I en rättsstat ska individen även ha möjligheten att hävda sina grundläggande rättigheter mot staten. Det måste därför vara möjligt för medborgare att kunna få upprättelse och kompensation om staten kränkt deras rättigheter. Rättigheter ska inte vara förbehållna de mer bemedlade.

Grundläggande för rättsstatens trovärdighet är att lagen är lika för alla, att den tillämpas konsekvent och förutsägbart samt att den som är misstänkt för brott har rätt att av det offentliga betraktas som oskyldig tills motsatsen har bevisats i domstol. Domstolarna är en vital del för att säkra individens rättigheter gentemot staten. Det är därför fundamentalt att dessa är politiskt fria, och i förhållande till övrig statsapparatur, självständiga.

Vår grundlag ska stadfästa de grundläggande rättigheterna för medborgare och andra enskilda. Möjligheten till en lagprövning i demokratifrågor är av avgörande betydelse för en fungerande och verklig maktindelning. Centerstudenter vill därför införa en författningsdomstol. Den enskilde måste också kunna driva sin talan gentemot kommunen, regionen och staten.

En central del i en stark rättsstat är ordningsmakten. Myndigheter som upprätthåller lag och ordning hör till statens viktigaste funktion, varför det är helt centralt att värna ett starkt polisväsende som upplevs legitimt av befolkningen.

FEDERALISM

Människans egenmakt måste avspeglas i statens struktur. Centerstudenter anser att samhället ska byggas underifrån och offentligt maktutövande ska begränsas genom maktindelning. Vi vill både dela upp och reducera politikens makt – därför är vi federalister. Vår syn på staten bottnar i vår decentralistiska samhällssyn, där makten alltid bör fördelas till den mest lämpliga nivån. Vissa gemensamma angelägenheter lämpar sig för beslut i kommuner eller större regioner. Andra frågor beslutas bäst på nationell eller europeisk nivå. De flesta beslut bör dock lämnas till människor själva.

Centerstudenters federalism sträcker sig längre än till Sveriges gränser. Vi tror på ett federalt Europa, där den Europeiska unionens makt och befogenheter begränsas genom en konstitution till de frågor som lämpar sig för att behandlas på europeisk nivå. Vi är federalister eftersom federationer historiskt har främjat fria samhällen. Genom institutionell konkurrens ges människor möjlighet att rösta med fötterna vilket begränsar statens möjlighet att expandera kontrollmakten. Federationen säkrar på det sättet individens suveränitet över staten. Federalism bygger på att skillnader mellan människor och regioner inte bara accepteras, utan bejakas. Genom att många olika livsstilar och system prövas, ökar chansen att vi hittar nya, bättre lösningar på samhällsproblem.

STATENS SOCIALA UPPDRAG

Statens huvudsakliga ansvar är att garantera människors fri- och rättigheter. Detta görs genom att finansiera och organisera en försvarsmakt och ett rättsväsende. Utöver det anser Centerstudenter att staten i viss utsträckning även bör se till individernas möjligheter att nyttja sin frihet. De bör främst ske genom att säkra alla medborgares tillgång till sjukvård, utbildning och grundläggande trygghet. Det offentliga har också ett ansvar för att skapa förutsättningar för en fungerande infrastruktur för transport, energi och information.

Att förena frihet med trygghet är en utmaning, men samtidigt en nödvändighet. Centerstudenter anser därför att det finns skäl att på politisk väg garantera en grundtrygghet för alla människor. Därför är Centerstudenter motståndare till den generella välfärdsstaten, där välfärdsförmåner ges enligt inkomstbortfallsprincipen. Vi vill se en mer selektiv välfärdsstat där välfärdsförmåner fördelas till de mest behövande. Den som önskar ett skyddsnät utöver det grundläggande skyddsnätet bör söka det genom att teckna privata försäkringar.

Staten bör även se till att alla medborgare har tillgång till vård och utbildning. Hälsa är en grundläggande förutsättning för ett gott liv och att en människa ska kunna följa sina drömmar. Likaså är utbildning en grundläggande förutsättning för att en människa ska kunna ta informerade beslut och kunna skapa värde för sig själv och sin omgivning.

SVERIGES ROLL I VÄRLDEN

Sverige är inte någon isolerad ö. Frihet, säkerhet och välstånd bygger vi i nära samarbete med länder i vår omvärld. Som ett litet och exportberoendeland krävs en ständig medvetenhet om vikten av en fri internationell handel och fungerande marknader. Frihandel bygger både välstånd och fred i världen. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter vara en stark röst för ökad internationell handel.

Sveriges roll i Europeiska unionen måste stärkas. Det europeiska projektet bygger på gemensamma värderingar som vi måste hålla hårt i. Centerstudenter förordar – förutom en federalisering – en stark inre marknad och gemensam politik inom områden som spänner över nationsgränser, såsom handel, klimat, energi, forskning samt försvar- och säkerhetsfrågor. Samtidigt är det lika viktigt att EU:s makt begränsas till de frågor som lämpar sig för att hanteras på internationell nivå. Utgångspunkten måste vara att beslut tas så nära människor som möjligt. Centerstudenter ser också positivt på att EU försöker påverka grannskapet och resten av världen i en riktning mot liberal demokrati och är positiva till närmare samarbete med närliggande demokratier och till nya medlemsländer i unionen. Förutsatt att unionens grundvärden om demokrati och lagstyre värnas.

Vi ska bygga säkerhet tillsammans med andra. Därför ser Centerstudenter internationellt försvarssamarbete liksom ett starkt militärt och civilt försvar som självklara vägar framåt.

SAMHÄLLET

Samhället är större än staten. Centerstudenter vill se en mindre stat, men ett starkare ett samhälle som kliver in på områden där den offentliga makten begränsas. Samhället består av ideella krafter, men hit hör också näringslivet och den fria akademien.

MIGRATION OCH RÖRLIGHET

Fri rörlighet är fångenskapens och ofrihetens motsats. Utan begränsningar av människors möjlighet att röra sig fritt inom och mellan länder är förtryck närmast en omöjlighet. Öppna gränser är därför ett effektivt vapen mot tyranni. Dessutom är det en förutsättning för institutionell konkurrens mellan nationer. Genom att låta människor röra sig fritt vävs idéer samman, och nya uppstår.

Genom att ge människor en möjlighet att fly förtryck, och bidra till en konstruktiv institutionell konkurrens, är den fria rörligheten en av det fria samhällets grundbultar.

DEN FRIA AKADEMIN

Bildning och fritt kunskapssökande vidgar människans vyer. Därmed har kunskapen ett egenvärde. Till sin natur är kunskapen fri. Den flödar mellan människor, mellan generationer och över nationsgränser.

I informationssamhället sprids och delas kunskap lättare än någonsin. Bildning går att söka på många håll. Det skapar fantastiska möjligheter. Samtidigt lever akademins uppdrag vidare. I en tid av osäkerhet, där alternativa fakta manipulerar kunskapen, är det viktigare än någonsin.

Akademins uppdrag är och förblir tveeggade: den ska dels producera ny kunskap och dels tillhandahålla den etablerade kunskapen. Dessa två uppgifter, forskningen och utbildningen, tycks för oss självklara. Politisk klåfingrighet och viljan att utbildning ska tjäna särskilda syften måste motarbetas, liksom måste tanken om att forskningen ska komma fram till vissa särskilda resultat.

Centerstudenters ideal är självständiga universitet och högskolor med hög handlingsfrihet. Lärosäten måste garanteras akademisk självständighet, och ges större möjligheter att konkurrera om studenterna. Akademin, inte politiken, ska ha den avgörande makten över universitetets styrning.

CIVILA SAMHÄLLET

Ett storslaget samhälle kräver inte en storslagen stat. Civilsamhället är länken mellan individer och det är där människor av fri vilja går samman för att lösa gemensamma problem. Med ett väl utvecklat civilsamhälle kan statens roll minska till förmån för lokala lösningar och människors goda vilja. På samma sätt kan en stat som låtit växa för stor kväva och konkurrera ut det engagemanget som groer i det civila samhället.

Människors förmåga att samarbeta och hjälpa varandra stärker det lilla lokalsamhället, men sträcker sig även över nationers gränser. Genom ett starkt civilsamhälle kan både landsbygd och storstad blomstra. Föreningar, organisationer och frivilliga sammanslutningar är de byggstenar som skapar den mångfald och valfrihet som är det fria samhällets livsluft.

EN FRI EKONOMI

Marknadsekonomi är förlängningen av idén om individens frihet på ekonomins område. Lika självklart som att motverka politisk kontroll av enskilda människors liv är det att motverka en politiskt styrd ekonomi. En fri ekonomi är det aggregerade resultatet av att människor frivilligt ingår avtal som alla parter anser sig tjäna på. På så vis organiseras produktionen spontant, och genom fri prissättning fördelas knappa resurser till de sektorer där de gör mest nytta. En förutsättning för en effektiv och fri ekonomi är en väl reglerad marknad som inte diskriminerar eller skapar onödiga trösklar. Det kräver en lagstiftning som främjar marknaden framför företagen utan att göra ingrepp i äganderätt och näringsfrihet.

En fri marknad där många aktörer kan delta skapar effektivitet och säkerställer att all tillgänglig information utnyttjas för att skapa största möjliga välstånd till lägsta möjliga kostnad. Välstånd underlättar i sin tur för en harmonisk mänsklig samvaro. Gemenskap och välvilja tillåts växa fram, medan avundsjuka och missunnsamhet trycks tillbaka. Äganderätt, frihandel och fri konkurrens är grundläggande liberala värden som Centerstudenterna värnar.

Centralt för den fria ekonomin är låga och enhetliga skatter, en stark äganderätt och en god jordmån för fri företagsamhet. När människor strävar efter att skapa sådant som

andra efterfrågar gynnar det såväl individen som samhället i stort. Därtill innebär en fri handel, där varor och arbetskraft tillåts korsa nationsgränser, att människor vävs samman i en produktiv symbios.

LIBERAL MILJÖPOLITIK

För Centerstudenter är rätten att fritt få bruka sin egen egendom central. Att få bruka eller missbruka andras egendom är det däremot inte. Ställda inför miljö- och klimatproblem som följer av utsläpp i luft, mark och vatten står är dock äganderätten otillräcklig.

Världen är full av värdefulla, knappa och ändliga resurser som ingen enskild människa kan göra anspråk på. Luften vi andas, atmosfären som utgör grundförutsättningen för liv, havsbottnar, vatten som obehindrat korsar landsgränser och den biologiska mångfalden är exempel på resurser som är svåra att isolera och äga enskilt. Dessa ger förutsättningar för mänskligt liv, samtidigt som de lätt kan förstöras och missbrukas när enskilda tar sig rätten att förbruka det som också tillhör andra.

Äganderätten är miljöpolitikens viktigaste princip, den har också visat sig vara väldigt effektiv. Genom att definiera äganderätter har vi räddat skogar och fått ett mer hållbart och lönsamt brukande av fiskebestånd. Samfälligheter, som fiskeföreningar, var de första att inleda rättsprocesser mot förorenare och få restriktioner till stånd för kommunala avloppsanläggningar och fabriker.

Politikens roll är att skapa tydliga och långsiktiga förutsättningar för människor, företag och institutioner. Genom att sätta upp internationella konkurrens- och teknikneutrala regler kan vi sätta ett värde på kollektiva nyttigheter och kan miljön skyddas även på områden där äganderätten är otillräcklig. För att marknaden mekanismer ska fungera på ett tillfredsställande sätt krävs att kostnader för miljöförstöring synliggörs. Nyckeln till en effektiv miljöpolitik ligger i att internalisera externaliteter och att kostnader som uppkommer till följd av negativ påverkan på miljön redovisas.

EPILOG: FÖR FRIHETEN I TIDEN

Utan riktning, kompass och idé är det svårt att veta vart man är på väg.

Centerstudenter har allt sedan förbundets grundande utvecklat och burit idéer för Centerrörelsens framväxt liksom i samhällsdebatten i stort. Med förbundets frihetliga, gröna idéer förblir Centerstudenters uppdrag att agera ideologisk motor inom såväl som utom Centerrörelsen.

Utan kunskapen kan inte de goda idéerna förverkligas. Som förbund av studenter, forskare och akademiker blir Centerstudenters perspektiv som kunskapsförmedlare och vårt värn för sanningar och akademiska värden en oerhört viktig kugge.

Idéerna i detta manifest utgör grunden i Centerstudenters sakpolitik och ska genomsyra hela vårt politiska arbete. Alla tankar och principer frodas genom idéutveckling och konstant dialog. Den ideologiska diskussionen och det idéburna samtalet måste fortgå både internt inom förbundet, liksom genom förbundets inlägg i samhällsdebatten. Då de politiska samtalen går mot politiska pekpinningar och tillfälliga lösningar så ska Centerstudenter lyfta blicken och bredda perspektivet i debatten.

Sedan starten har Centerstudenter varit ett *Fria tankars hem*. I vårt förbund tillåts idéer om ett hållbart och öppet samhälle växa ohämmat. Genom detta idémanifest har en grund lagts för de fria tankarna att växa och frodas. På så vis vill vi staka ut vägar framåt för friheten som ligger i tiden.